

Saksframlegg

Ark.: 151

Lnr.: 17478/22

Arkivsaksnr.: 22/1696-5

Saksbehandler: Marit Bråten Homb

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2023-2026 SAMT BUDSJETT 2023

Vedlegg:

1. Handlings- og økonomiplan 2023-2026 samt budsjett 2023. Lenke til digital versjon er her (det anbefales å bruke den digitale versjonen!):
https://pub.framsikt.net/2023/gausdal/bm-2023-ha_oek_23-26/
2. Fritak helt/delvis eiendomsskatteloven § 7a
3. Fritak helt/delvis eiendomsskatteloven § 7b
4. Budsjett Gausdal kirkelige fellesråd
5. Budsjett kontrollutvalget
6. Beregning av kurdøgnpris
7. Innspill fra innbyggere, «Verdig mattilbud for kommunens eldreboende, gjenåpning av kafe ved Follebutunet»

Andre saksdokumenter (ikke utsendt):

- Budsjett fra kontrollutvalgssekretariatet Innlandet
- Epost 15.10.2022 – informasjon om at Signe Liv Skyttermoen har opprettet «Verdig mattilbud for kommunens eldreboende, gjenåpning av kafe ved Follebutunet» i minsak.no
- Epost 19.10.2022 – informasjon til Signe Liv Skyttermoen om hvordan innspillet vil bli behandlet i kommunen

SAMMENDRAG:

Det foreslås at kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen for 2023-2026 samt budsjettet for 2023 vedtas. Videre settes eiendomsskattesatsen for boliger og fritidseiendommer til 4 promille. Det foreslås 5 promille i eiendomsskatt for næring. Kommunens gebyrer og priser økes med 3,7 % med unntak av de tilfeller det der fremmes egne gebyrsaker eller at kommunestyret vedtar gebyrer i eget vedtakspunkt i denne saken.

SAKSOPPLYSNINGER:

Kommunedirektøren legger fram budsjett for 2023 og økonomiplan for 2023-2026 i balanse. Det har vært nødvendig å saldere alle årene i planperioden med bruk av disposisjonsfond for å oppnå budsjettbalanse. Årsaken til dette er i hovedsak den sterke utgiftsveksten i 2022/2023 samt en kraftig renteøkning på kort tid.

Kommunedirektøren legger i sitt budsjettforslag opp til at det i løpet av 2023 må gjennomføres arbeid med å tilpasse aktiviteten til lavere driftsrammer.

Manglende budsjettbalanse i økonomiplanperioden i kommunedirektøren sitt forslag er som følger (tall i tusen kr):

År 2023	År 2024	År 2025	År 2026
12 744	11 148	11 753	13 011

Budsjettet og økonomiplanen er saldert som følger:

	År 2023	År 2024	År 2025	År 2026
Ikke etablere kafelokaler/kantine i kommunehuset	-950	-600	-600	-600
Utvider ikke sosiallærer ved alle skoler, trekker ut ungdomsskolen som har sosiallærer fra før	-85	-200	-200	-200
Videreføring av årsverk, reduksjon i 2023	-800	0	0	0
Forskyve investeringer, utsette rente- og avdragsutgifter	-574	-1617	-2586	-1029
Stryke avsetning til forsikringsfond	-75	-75	-75	-75
Stryke avsetning til flyktningfond	-2 397	-3 653	-537	-56
Bruk av disposisjonsfond	-8 013	-5 153	-8 905	-11 201
Sum saldering	-12 744	-11 148	-12 753	-13 011

Det vises for øvrig til kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan samt årsbudsjett for nærmere informasjon.

Kommunedirektøren oppfordrer til at det er den **digitale** versjonen som blir brukt, da sammenhenger og forklaring på tiltak knyttet til drift og investering samt KOSTRA kommer bedre fram i den versjonen enn i pdf-utgaven.

Kontroll og tilsyn

I kommunedirektørens innstilling er det lagt inn kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2023. Det er foreslått ei driftsramme til kontroll og tilsyn med 1.474.000 kr. Tilsvarende nivå vedtatt av kommunestyret for 2022 var 1.323.000. Økningen utgjør 11,4 %.

Kontrollutvalget hadde per 01.01.2022 et overskuddsfond på 772.862 kr.

Kirkelig fellesråd

Gausdal kirkelig fellesråd har i brev til kommunen datert 22.09.2022 søkt om tilskudd for 2023 på 6.337.904 kr. Nivå i 2022 var 5.852.000 kr. Det er en økning fra 2022 med 485.904 kr, det vil si en økning på 8,3 %. Økningen fordeler seg slik:

	Virkning 2023	Virkning 2024
Lønn- og prisvekst inkl. strøm	404.000	404.000
Godtgjøring til medlemmer menighetsråd	52.000	52.000
Økt merkantil stilling 10 % fra 01.08.2023	30.000	60.000
Sum	485.904	485.904

Kommunedirektøren har i sitt budsjettforslag lagt inn økt lønn- og prisvekst med 404.000 kr.

Når det gjelder godtgjøring medlemmer og varamedlemmer til menighetsrådene innstiller kommunedirektøren ikke på dette. Det er snakk om et symbolsk beløp på 1.000 kr per medlem/varamedlem per år, anslagsvis 52.000 kr totalt per år. Ettersom dette ikke er en godtgjøring fellesrådet plikter å dekke, foreslår kommunedirektøren at dette ikke innfris.

I denne økonomisk krevende perioden har kommunedirektøren heller ikke innstilt på å øke merkantil stilling med 10 %.

Mottatt innspill fra innbyggere: «Verdig mattilbud for kommunens eldreboende, gjenåpning av kafe ved Follebutunet.»

Det er kommet inn et innspill knyttet til ønske om gjenåpning av kafe ved Follebutunet. Initiativtaker er Signe Liv Skyttermoten, og oppropet er via den digitale løsningen «Min sak» signert av mange innbyggere.

Som følge av omstillingsprosessen ble dette tilbudet lagt ned ved begge de to sykehjemmene i kommunen. Dersom tilbudet skal bemannes i ukedagene samt helg, vil det påløpe økte utgifter. Kommunedirektøren legger innbyggerinitiativet fram for kommunestyret til vurdering i en egen sak samt at det følger som vedlegg i denne saken.

Gebyrer og priser

Gebyrer og priser justeres i utgangspunktet med den kommunale prisveksten på 3,7 %. Det gjelder imidlertid ikke alle gebyrer, og disse vedtas enten som egne saker ellers som egne punkt i budsjettvedtaket.

Eiendomsskatt

Kommunedirektøren forslår å holde promillesatsene knyttet til eiendomsskatt på samme nivå som for 2022. Det vil si 4 promille for boliger og fritidseiendommer, 5,1 promille for særskilte grunnlag og 5 promille for det øvrige (kraftverk, kraftnett og næringseiendommer).

For fritidseiendommer benytter kommunen seg av maksimalsatsen, mens det innen «øvrige» kan økes opp til 7 promille.

Skatteobjekter som faller inn under ordningen med særskilt grunnlag (det vil si det som er igjen av verker og bruk som ikke ble kategorisert som næring), skal beholde promillesatsen på 5,1, som ble brukt i 2018. Fra og med 2019 skal takstgrunnlaget reduseres med 1/7 årlig, inntil takstgrunnlaget kommer ned til 0 i 2025. Det vil det ikke lenger være eiendomsskatt på verker og bruk. I 2023 skal takstgrunnlaget på verker og bruk settes til 2/7. Dette er i tråd med vedtatt endring i eiendomsskattelova med virkning fra og med 2019.

I Gausdal er det totalt sju kategoriserte verker og bruk, alle er innen bransjen tele og kommunikasjon.

Maksimalpris foreldrebetaling- inkl. reduserte satser for foreldrebetaling og gratis kjernetid

Det er lagt til grunn maksimalpris for foreldrebetaling på 3.000 kr per måned for 2023, med betaling i 11 av årets 12 måneder (det er betalingsfri i juli). Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for barn i familier med lav samlet inntekt er også videreført. I statsbudsjettet er det lagt opp til at en families barn nr. 3, som samtidig er i barnehagen med sine to søsken, skal være gratis.

Dersom Stortinget vedtar en annen maksimalpris enn det som er foreslått i statsbudsjettet, foreslår administrasjonen at den også legges til grunn som betalingsatts i de kommunale barnehagene i Gausdal.

Redusert foreldrebetaling i SFO for lavinntektsfamilier og gratis kjernetid

Ordning knyttet til redusert foreldrebetaling for elever i 1.-4. klasse fra lavinntektsfamilier er videreført. Det samme er ordningen som ble innført med virkning fra 01.08.2022 knyttet til 12 timer gratis kjernetid i SFO for alle 1. klassinger.

Kurdøgnpris sykehjem

Som følge av anbefaling etter gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt, har kommunen valgt å ta med opplysning om kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i budsjettdokumentet. Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjemsplass koster å drifte per døgn. Kommunen kan maksimalt kreve dette beløpet i vederlag for beboere med vedtak om langtids plass.

Kurdøgnprisen for 2023 er beregnet å utgjøre 3.639 kr. Beregningen er dokumentert i vedlegg 6 til saksframlegget.

Prinsipp om full kostnadsdekning av selvkosttjenester

For selvkosttjenestene septik og renovasjon stiller lovverket krav om full kostnadsdekning. Det innebærer at gebyrene skal dekke kommunens utgifter. For øvrige tjenester blir det ikke stilt et tilsvarende lovkrav, men kommunen bør i størst mulig grad ha gebyrer som dekker

kommunens utgifter til den enkelte tjeneste. Alternativt kan kommunen bevisst velge å subsidiere en tjeneste.

I Gausdal kommune har kommunestyret vedtatt prinsipp om full kostnadsdekning på følgende områder:

- Septik (lovkrav)
- Renovasjon (lovkrav)
- Avløp
- Vann
- Feiing
- Byggesak
- Kart/oppmåling
- Plansaker

Prinsippet om full kostnadsdekning innebærer ikke at kommunen alltid har like høye inntekter som utgifter, men at kommunen skal praktisere ordning med selvkostfond og framførbart underskudd (gjelder ikke gebyrer fastsatt i medhold av Plan- og bygningsloven – der er det ikke lenger anledning til å framføre underskudd fra tidligere år).

Dekningsgradene knyttet til disse tjenestene er, i all hovedsak, også forelagt kommunestyret i forbindelse med gebyrvedtakene.

Praktisk informasjon knyttet til budsjettskjema 3 Økonomisk oversikt drift.

Når kommunestyret har vedtatt budsjettrammene på bevilgningsskjema 1A og 1B, har kommunedirektøren fått delegert myndighet til å gi tjenester innen de nettorammer som er på det enkelte planområde. Administrasjonen vil fordele nettorammene på ulike konti i budsjettet. Dette innebærer at det i budsjettskjema 3 i kolonnen for budsjett 2021, vil kunne bli endringer mellom de ulike postene. Dette har ingen praktisk betydning, men det er greit at leserne av budsjettdokumentene er klar over dette. Budsjettrammene som kommunestyret fastsetter i bevilgningsskjema 1 A og 1 B skal imidlertid ikke endres.

Kommunedirektøren foreslår at det gjøres følgende

innstilling:

1. Det fattes følgende vedtak vedrørende eiendomsskatt:
 - a) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 videreføres eiendomsskatten i hele kommunen.
 - b) I medhold av eiendomsskatteloven § 13 fastsettes den generelle eiendomsskattesatsen til 5 promille for året 2023. Satsene differensieres ved at den sats

som skal gjelde for boliger og fritidseiendommer settes til 4 promille § 12 a).

Skattesatsen på det særskilte grunnlaget er 5,1 promille.

c) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 innføres ikke bunnfradrag for selvstendige boligdelere for året 2023.

d) I medhold av eiendomsskattelovens § 7a) fritas eiendommer til stiftelser og fredede bygninger fritas etter § 7b). Eiendommene med fritak helt eller delvis etter §§ 7 a) og 7 b) framgår av vedlegg til saken. Nyoppførte boliger fritas jamfør § 7c) i 5 år, eller til kommunestyret endrer eller opphever fritaket. Formannskapet delegeres myndighet til å fastsette de eiendommene som omfattes av § 7c) i 2023 i samsvar med dette vedtaket.

e) Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt i 2023, benytter kommunen rammer og retningslinjer som er vedtatt med virkning fra og med 2021. For utskrivning av skatt på boligeiendommer benytter kommunen Skatteetatens formuesgrunnlag for de boliger hvor dette er beregnet jamfør eiendomsskatteloven § 8 C-1. For verk og bruk, skrives det ut skatt på det særskilte skattegrunnlaget redusert med ytterligere en syvendedel i 2023 til 2/7 (overgangsregel til §§ 3 og 4 første ledd første pkt.).

f) Eiendomsskatten skal betales i 4 terminer; 20/3, 20/6, 20/9 og 20/11.

2. For inntektsåret 2023 legges til grunn det maksimale skattøret som Stortinget vedtar.
3. Gausdal kirkelige fellesråd gis et tilskudd på 6.256.000 kr for 2023. Dette er en økning i forhold til tilskudd for 2022 med 404.000 kr. Det gis et investeringstilskudd på 0,5 mill. kr til vanntåkeanlegg i Aulstad kirke.
4. Det fastsettes en ramme for kontroll og tilsyn for 2023 med 1.474.000 kr.
5. Det kommunale gebyrer og priser justeres opp med 3,7 %. Unntaket er der det fremmes egne saker for kommunestyret eller det er medtatt som eget punkt i kommunestyret sitt budsjettvedtak.
6. Maksimalpris for en heltids barnehageplass fastsettes til 3.000 kr per måned fra 01.01.2023. Dersom Stortinget vedtar annen maksimalpris for 2023, vil den også bli gjort gjeldende som foreldrebetaling i Gausdal.
7. Sats for omsorgslønn justeres opp med 3,3 % til 218 kr per time.
8. Kommuneplanens handlingsdel og økonomiplan for 2023-2026 samt budsjett for 2023 vedtas.
9. Det godkjennes låneopptak til utlån startlån med inntil 23 mill. kr i 2023. Lånet skal avdras over 30 år.
10. Det godkjennes låneopptak med 42,93 mill. kr til kommunens investeringer i 2023 slik det framgår av investeringsbudsjettet for 2023. Låneopptaket er i henhold til kommunelovens §14-15 og trossamfunnsloven § 14 4. ledd.
11. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta avskrivning av krav som anses å være uerholdelige.
12. Planer blir utarbeidet slik det framgår av planoversikten – kommunal planstrategi – for perioden 2023-2026.
13. Kurdøgnprisen for en sykehjemsplass i Gausdal fastsettes til 3.639 kr per døgn for 2023

14. Det benyttes prinsipp om full kostnadsdekning for følgende selvkosttjenester;
Kart/oppmåling, byggesak, feiing, vann og avløp.